

Рецензия

за дисертационен труд на **Фабиан Акоста Санчес** на тема:

ИНКОРПОРАТИВНАТА ИКОНОМИКА: ДЕМОКРАЦИЯ, ВОЙНА И ОЛИГАРХИЯ

от

проф. С. Минева

Сведения за автора на дисертацията:

Фабиан Родолфо Акоста Санчес е бакалавър по философия на СУ и магистър по политически науки на Universidad de los Andes, Богота. Той има богат преподавателски и административен опит като преподавател в Националния университет на Колумбия, където е бил директор на две катедри - по политически науки и по социално-правни изследвания, а също Директор на Университетска Обсерватория по социална политика и качество на живот и на Институт за социално-правни и политически изследвания „Герардо Молина“ UNIJUS към Юридическия факултет на университета.

Богатият му професионален и административен опит са намерили отражение във впечатляващата му като обем и мащаб изследователска и проектна дейност, която се простира от участията му като главен изследовател в редица национални и международни проекти и изследвания на младежки и неформални движения и организации до ръководството на национални и междуинституционални проекти за гражданско училищно образование и младежка политика. В същата изследователска сфера са и повечето публикации на Фабиан Акоста, които включват голям брой статии и студии в колумбийски и международни специализирани научни издания, глави от колективни монографии и сборници, ревюта на книги и собствени монографични трудове, посветени на политикономическа теория и социална философия.

Г-н Фабиан Акоста е зачислен като докторант в задочна форма към катедра „Философия“ при ФФ на Софийски университет със заповед на Ректора № ЗД 20 – 874/ 18.07.2007 г. и след представяне и вътрешно обсъждане на дисертацията в катедрата е отчислен с право на защита със заповед на Ректора № РД 20-416/22.02.2012. Публичната защита на дисертацията е насрочена със заповед № РД38-292/17.072020 г.

Общи сведения за дисертацията

Предложеният за публична защита дисертационен труд на Фабиан Акоста Санчес е с общ обем 181 стр., от които 172 стр. – основен текст и 8 стр. – цитирана литература. Текстът според описанието му в автореферата е структуриран в увод, т.е. въстъпителна част, две главни части, две отклонения, три scholius и библиография от 104 заглавия на български, руски, английски, френски, италиански, португалски и испански език. Списъкът на използваната литература е впечатляващ като обем и езиково многообразие на цитираните публикации, което свидетелства, че дисертантът е проучил сериозно и задълбочено голям брой актуални изследвания, близки до дисертационната тема.

По темата на дисертацията г-н Фабиан Акоста има пет публикации, описани в автореферата, т.е. повече от изискуемия по закон минимален брой публикации, с което се удовлетворят законовите изисквания съгласно този критерий.

Приложеният към документацията по защитата автореферат е с обем 51 страници и включва като рубрики: съдържание на дисертационния труд, основен подход, кратко изложение на части от текста, които са оценени от автора като приноси моменти на изследването, библиография и публикации на дисертанта по изследваната тема.

Бележки по съдържанието на дисертацията

Като начало на тези бележки бих искала да отбележа, че четейки тази дисертация, с изненада установих, че нейният автор, който не е българин, притежава не само забележителни езикови познания по български, но и завидни умения за оригинално, самостоятелно философстване и артистичен изказ на един толкова различен и далечен на родния му език. Само по себе си това е постижение и съществен, макар и не основен принос на текста към развитието и обогатяването на българската философска култура като традиция и общност, която предоставя подходящо поле за изява и споделяне на идеите и философските постижения на чужди автори. Но това постижение едва ли щеше да е така впечатляващо, ако зад езиковите умения и пластичния изказ не стояха оригинално философско разсъждение и сериозно изследователско намерение да се опишат и анализират според тяхната връзка и актуални значения понятията за демокрация, война и олигархия и въз основа на техния анализ да се представи определеното от автора като „инкорпоративна икономика”, т.е. „човешката дейност, представена като метаболична телесност, но въобразена в планетарен/корпоративен мащаб.” (с. 53)

Още във въвеждащата част на дисертацията г-н Санчес представя трите категории по начин, който дава сериозна заявка за един нестандартен, постмодерен прочит на изследваните категории и описваните чрез тях състояния, процеси и явления. Този прочит акцентира върху историчността на означаваните с тях феномени и многообразието на интерпретациите, провокирано от обсъждането им в контекста на конкретно-историческите перспективи, в които се разгръща и развива драматичното отношение между западна и незападна философска мисъл като отношение на господство и подчинение, респ. на „озападнено” мислене, основания на него политически ред и съпротивата срещу този ред и мислене като съпротива срещу илюзията за „разширяваща се демокрация” и заплахата от олигархична хегемония.

В унисон с тази заявка войната е описана според биополитическия ѝ характер, разискван от Фуко и Левинас, като предпоставка и алтернатива на държавата, институциите и „една обща икономика на оръжията”, но и като непрекъсната възможност моралът и неговите безусловни императиви да бъдат дискредитирани посредством специфичната прагматика на войната. Към тази прагматика дисертантът отнася традицията на оправдаване, морализиране и регулиране на самата война като *bellum justum* и описва нейната история, позовавайки се на Т. Аквински и М. Уолзър. Като „актуализиране” на средновековното схващане за необходимостта на войната, когато тя е справедлива, Фабиан Акоста определя понятията за нея, анализирани от Харт и Негри в плана на съвременните военни конфликти и техния глобален характер, който възпрепятства съвременната мечта за демокрация.

По аналогичен начин е разгледано и понятието за олигархия - описани са неговата етимология и история на политологическа категория, оформила се под влияние на античните и модерни схващания. Като водещи сред тези схващания са открити идеите на Аристотел за различните форми на управление и повлияните от него съвременни теории за елитно управление на Джеръми С. Нийл, Джефри Уинтърс, Робърт Мичълс и др. Въз основа на тези идеи и теории авторът на дисертацията дефинира страстта за натрупване и правене на богатство като пресечна точка на олигархията и войната и описва спецификата на отношението демокрация/олигархия. Игровият и агонален характер на това отношение е основанието на дисертанта да ги разглежда като две тенденции – демотична и олигархична, чието противоборство има за резултат изобилието от редуващи се форми, до което водят демократичният стремеж за отхвърляне на аристокрацията, монархията и постоянната поява на

олигархични корпорификации, разкриващи сложната и зряла феноменология на олигархичните превръщания.

Въвеждащите описания на трите категории като натоварени с различни значения, но свързани от общи източници – силата на желанието да се притежава и страстта за натрупване - са мизансценът на анализите, предложени в следващите две части на изследването. Първата от тях - „Инкорпоративната икономика”, обвързва основния анализ с идеите и концепциите за тялото и телесността, в частност на онова, което предполага познаването на социалната история на политическите употреби на категорията „тяло”. Тези употреби според автора хомогенизират езиците на икономиката и политиката и техните дискурси се обедняват в „единна семантична субстанция”, така че: „икономическият дискурс (реч) избухва вътре в политиката”, а „политическият дискурс своевременно е изгубил граматиката си така, че говорещият се пази да произнася дори и думата Политика.” (с. 56)

Основанията да се разглежда по този начин тялото г-н Фабиан Акоста вижда в това, че „теорията за сетивата трябва да бъде в началото на философията, дори и тази, която наричаме политическа” (с.57), защото нашето битие е телесно: живо, пулсиращо, метаболитно, желяещо, мислещо, говорещо. В съответствие с това разбиране и с помощта на „Трите екологии” на Ф. Гатари дисертантът разглежда модерното опазаряване на тялото като резултат от неговата обективация и превръщането му в телесен локус, а самата политика като „телесно образувание” и специфично състояние, до което води срастването на политика с икономика и появата на инкорпоративната икономика като „афективна политическа сфера”, която приютява „трансиндивидуалността на колективните чувства, на колективните желания, които са вградени в социалното движение.” (с.95)

Като „праксопологическо” авторът определя присъщото на тези корпорификации състояние - състоянието, което е предмет на Праксопология в отличие от Праксеологията. Разликата между двете г-н Фабиан Акоста открива в това, че ако праксеологията е „наука за суверенитета на тялото, взет като един вече изкован индивидуален корпус, като учението за действието на такова лице”(с.93), Праксопологията, има за фокус политическия праксис като динамичен процес, идентичен с биологическия метаболизъм, защото води до появата на нови телесни конфигурации и това са именно политическите корпорификации, които дължат своята жизненост и динамика на афективния си характер. В подкрепа на описанието си за тези

корпорификации г-н Фабиан Акоста привежда определения на Аристотел и Платон за страстите като чувства, придружени от болка или удоволствие. Следвайки тези определения, дисертантът разгръща своя феноменологичен анализ на „политическата физиология на тялото, на социалното тяло, което изживява своите страсти”(с.102) и предлага оригинална типология на политическите корпорификации, като различава объркано тяло, озадачено тяло, безсилно тяло, тяло в шок.

Във втората част на изследването, озаглавена „Политическата продукция” – дисертантът коментира, позовавайки се на идеите за икономиката, властта и биополитиката на Фуко, изводимостта на истината като политикономически продукт, икономизирането на тялото като производствена сила и материализирането на властта благодарение на модерните корпологични политики, основани на неолибералната икономическа теория и нейните понятия за човешки капитал и *homo economicus*. Благодарение на тази теория, според имплицитно представената авторова оценка, става възможно издигането на икономическия анализ в ранг на универсален метод за изучаване и обяснение на всяко икономическо, респ.рационално, целесъобразно поведение, което се състои в използване на ограничени средства за постигане на разнообразни цели.

В противоположност на тази претенция Фабиан Акоста утвърждава възможността на икономическите норми да формират подструктура на афекти, доколкото те са начин на изразяване и представяне на импулсните сили, така както изкуствата и моралните или религиозни институции. В този контекст политиката се оказва „антропоморфично явление на икономиката и обмените”, което черпи своята мощ от „съвременната меркантилизация на сладострастната емоция” (с.171) По такъв начин г-н Санчес обобщава спецификата на новите нрави, осланяйки се на Р. Арон, Стендал и Ницше.

Критични бележки към текста

За съжаление, значителна част от критичните ми бележки, които бяха направени при вътрешната защита на дисертацията по отношение на техническото ѝ оформление и нейната структура, остават в сила и към датата на публичната ѝ защита. Имам предвид не особено подходящото форматиране на текста като прекалено големите полета на страниците и голямото разстояние между отделните абзаци и редове, избора на шрифт и неговия размер, които правят текста не само нестандартен, но и труден за цитиране и описване като обем, брой страници и др. параметри, необходими за

представянето и обсъждането на този тип изследвания за публична защита. Не са взети под внимание и препоръките относно някои структурни елементи на текста като отчетливо артикулиране на изследователската теза, цели и резултати на дисертационния труд. Отчасти този дефицит е компенсиран чрез автореферата на дисертацията, макар че и той демонстрира чувствително отклонение от обичайното като съдържание на този вид документ. В автореферетивното си изложение Фабиан Акоста посочва като критическо и творческо ядро на дисертацията амбицията си „да се философства, по съвсем различен начин от досегашните”, така че да се преодолее „интелектуалната субективна инертност” (с. 3 от автореферата) и превратното представяне на „човешките сетива в логиката на политическата икономия на капиталистическия обмен и неговия превод в чисто утилитарни форми (използвайки приноса на мисълта на Пиер Клосовски)” (с. 4 от автореферата).

В рубриката на автореферата, озаглавена „Основен подход” дисертантът говори за действие чрез „сечения - тематични, проблематични и новосъздавани, според нуждите на изложението на философията, която се опитваме да сътворим”(с.4 от автореферата). От същото изложение става ясно, че според г-н Фабиан Акоста това действие се състои в проблематизирането на три привидно безпроблемни актуални реалии. Става дума за съвременната демокрация и нейната политическа онтология, която повдига въпросите за войната и олигархията, относителната автономия на икономиката и политиката, която води до изчезването дори на потребителната стойност на вещите и биополитическото смазване на човешката чувствителност, и геополитическия характер на иберо-американската модерност, която поражда постколониалната мисъл и постоксидентализма.

Твърде нетрадиционно и фриволено в автореферата формулировката за „Приносни моменти” на изследването в автореферата е обединена и на практика подменена с „Кратко изложение” на дисертационния труд, така че вместо посочване на приносите се предлага синтезираното възпроизвеждане на отделните части и подчасти на дисертационния текст, в случая три основни части, две отклонения и три *scholius* . Подобно представяне на изследователски приноси не е необяснимо и подсказва за известна скромност от страна на автора, която може да е похвална от морална гл.т., но от гл. т. на академичната прецизност създава сериозни затруднения, както за читателя на автореферата, така и за членовете на научното жури, които имат отговорността да преценят дали дисертационният труд отговаря на претенциите на своя автор да е изследване, което допринася за развитието на научното познание в съответната област.

Макар че оценявам високо оригиналния стил и демонстрираната от дисертанта скромност, в контекста на описаните затруднения, те са по-скоро недостатък, отколкото предимство на неговия автореферат като неудовлетворяващ очакването да предоставя освен информация за амбициите, съдържанието и основанията на изследването също и самооценката на автора за значимостта на собствения му труд.

Разбира се, авторът ще има възможността на публичната защита да представи по-отчетливо и ясно приносните моменти на изследването си, както и да отговори на моите и други критични бележки и въпроси в рецензиите и становищата за дисертацията.

Заключение

Тъй като критичните ми бележки са предимно от технически характер, те не могат да повлияят съществено на общото ми впечатление и положителната ми крайна оценка за дисертационния труд на г-н Фабиан Акоста с оглед на неговата познавателна и информативна стойност, философичност, оригинална стилистика, експресивност на изказа и постмодерен патос на представените идеи. За тези качества свидетелстват задълбоченото, детайлно познаване на голям брой класически и съвременни европейски и световно известни автори в областта на социалната философия, етиката и политическата икономия, както и на латиноезични автори, които са слабо познати или почти неизвестни у нас. Това обстоятелство придава допълнителна и особена информативна и познавателна ценност на дисертационния труд, която застава редом с неговата оригиналност като самостоятелен философски прочит на изследваните категории в контекста на съвременните социално-политически реалии и техните философски рефлексии.

На следващо място, като значимо методологическо постижение бих посочила предложените от дисертанта феноменологичен анализ на „политическата физиология на тялото” и оригинална типология на политическите корпорификации, които биха могли да послужат успешно за бъдещи социално-философски изследвания на обществено-политическите форми, процеси и явления.

Накрая, бих искала да отбележа, че като избор на проблематика и подход за нейното разглеждане дисертацията демонстрира неподправената искреност на един социално ангажиран философ и неговата отдаденост на идеята за философстването като творчество, посветено на общественозначими каузи. За Фабиан Акоста такава кауза е постколониализма като критически път на латиноамериканската философска мисъл, очертан от нейните постколониални теоретици, един от които, според

собствените ми впечатления от текста, е самият г-н Фабиан Акоста. Изброените достойнства на неговия дисертационен труд ми дават достатъчно основания, въпреки критичните ми бележки, в заключение да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди на Фабиан Акоста Санчес научната и образователна степен „доктор по философия“.

София
15.10.2020

Проф. Силвия Минева